

ÚLOHOVÉ DEBATY

Cíl

Cílem tohoto reflexního nástroje je stimulovat pochopení pro názory různých účastníků.

Tento nástroj konkrétně pomáhá učitelům, ředitelům škol, podílníkům, tvůrcům politiky, pedagogům a dalším zkoumat určitou otázku (*např. koncept multikulturní výchovy v kontextu národního či evropského plánu pro komplexní vzdělávání*) a mít přehled o různých aspektech a stanoviscích různých účastníků v místní a školní komunitě a ve třídě.

V úlohové debatě účastníci diskutují o svých názorech a používají argumenty a proti-argumenty, vyjednávají a na závěr se pokouší dosáhnout shody na základě sdíleného porozumění zájmů všech zúčastněných stran.

Jedná se o kreativní nástroj vytvářející spolupráci a stimulující netradiční myšlení.

Cílová skupina

Cílové skupiny tohoto nástroje se různí. Lze jej použít s učiteli, s pedagogy vyučujícími učitele, řediteli škol a u tvůrců politiky (a také ve smíšených skupinách) jak na instituční, tak i národní či mezinárodní úrovni.

Skupina by měla mít minimálně 8 a maximálně 30 účastníků.

Shrnutí/popis

Tento reflexní nástroj zahrnuje diskuzi týkající se kontroverzní otázky, ke které mají různí účastníci různá stanoviska a zájmy. V mnoha takových případech se skupina zaměřuje na své vlastní zájmy a málokdy je věnována pozornost zájmům a názorům ostatních účastníků. V úlohové debatě jsou účastníci povzbuzeni k tomu, aby se přiklonili k různým stanoviskům a snažili se pochopit zájmy jiných skupin, což probíhá formou debaty, ve které mají účastníci různé role a tyto role se během debaty mění.

Na závěr se skupina snaží dosáhnout shody, přičemž bere v potaz všechny názory a zájmy.

Tento nástroj je vysvětlen na příkladu multikulturní výchovy: Jsme v oblasti, kde se nachází celkem velký počet menšin (rasové, kulturní, etnické atd.). Státní úřady ve spolupráci s místními úřady pořádají schůzku s místními učiteli, řediteli škol a dalšími účastníky za účelem prodiskutování otevření

nové multikulturální školy. V tomto scénáři mají dvě a více skupin různé postoje (např. učitelé a ministerstvo nebo učitelé a rodiče atd.).

Metodologie

1. fáze: Na začátku je účastníkům položena otázka „*Co činí školu multikulturální?*“, kterou se stanoví měřítka pro řízení účinné multikulturální školy. Účastníci sepíší důležitá kritéria z různých perspektiv (stát, učitelé, rodiče atd.) (viz příklad).

Po prezentaci jejich názorů na věc jsou identifikovány a prodiskutovány klíčové prvky. Je důležité, aby stanoviska byla co nejširší, aby tak instruktor mohl ověřit, že je použito co nejvíce možných odlišných názorů. Instruktor bude účastníky podněcovat k tomu, aby své odpovědi rozdělili to pěti skupin, které se týkají: **perspektivy, strategií, programů, zaměstnanců a praxe.**

2. fáze: Skupina se rozdělí do dvou podskupin, každá z nich bude zastupovat určitou skupinu účastníků (*např. rodiče a učitelé*). Každá skupina odpovídá za rozvíjení argumentů pro a proti „založení nové multikulturální školy“ na základě informací ze seznamů (*např. rodiče se mohou obávat, že multikulturální škola bude zdrojem kulturního napětí mezi skupinami žáků, že jejich děti převezmou (špatné) zvyky a názory z jiných kultur, že chytré děti budou mít méně příležitosti k učení, ... zatímco skupina učitelů zdůrazní idealistické motivy, že děti se naučí chápat, přijímat a tolerovat vrstevníky z různého kulturního prostředí*). Každá podskupina prodiskutuje své názory a argumenty, které chtějí použít v debatě. Pak se obě podskupiny posadí čelem k sobě a jednotliví členové skupiny začnou debatovat s oponenty, kteří sedí před nimi a pokouší se je přesvědčit. Po nějaké době (10 minut) zastaví instruktor debatu a řekne, aby si všichni vyměnili židle se svými oponenty (a možná se posunuli o jedno sedadlo vlevo, aby měli nového partnera) a znovu začali debatovat, ale tentokrát v roli svého oponenta (překvapení!).

3. fáze: Po ukončení druhé fáze má skupina přestávku, během které prodiskutuje argumenty použité na obou stranách a zásadní zájmy a pokusí se pochopit názory a postoje ostatních. Poté je možné provést třetí diskuzi, kde každý pár začne znovu diskutovat k dané otázce, ale nyní se zaměří na dosažení shody a sdíleného řešení, které zahrne všechny zájmy a postoje.

Variace

- 1 Metodu lze také použít se studenty pedagogických oborů, žáky, ale také v rámci celoživotního vzdělávání včetně rodičů, atd.
- 2 Metoda učení formou rolí může být také prováděna učiteli se zaměřením na jejich vlastní školu a na výuku jejich vlastních předmětů.
- 3 1. fázi lze také provést jako skupinovou aktivitu nebo v jednotlivých skupinách, kdy dvě skupiny neznají předem navzájem svá stanoviska.
- 4 Pokud není k dispozici dost času, je možné skupinám na začátku poskytnout list s informací o argumentech, které lze využít (viz příklad).
- 5 Debatu lze prodloužit zahrnutím více než dvou stanovisek: např. učitelé, kteří jsou pro a učitelé, kteří jsou proti, místní politici (pro a proti), vedení školy, žáci/studenti, ...

Zázemí/zdroje

Debatu lze použít ve vzdělávání v různém kontextu jako reflexní a výukový nástroj. Není jen zábavou, ale také přináší příležitost učit se danému předmětu formou diskuze, což vede k rozvoji komunikačních a sociálních dovedností.

Metoda kombinuje celou řadu činností: skupinovou práci, diskuzi, analýzu, prezentaci, reflexi a kritické hodnocení.

Metodologie je popsána v celé řadě zdrojů:

- Webové stránky se zdroji k diskuzi a nástroji či přípravami k hodinám:
<http://www.idebate.org/teaching/classroom.php>
<http://web.archive.org/web/20040310110236/http://jawbone.clarkston.wednet.edu/websites/lincoln/staff/Rosetti/laonline/Guides/debate.htm>
http://web.archive.org/web/20040216045043/www.ash.udel.edu/ash/tutor/writing/comp_defs/argument_def.html
http://www.education-world.com/a_lesson/03/lp304-02.shtml
http://www.educationworld.com/a_lesson/lesson/lesson304b.shtml
- Pokyny učitele k výuce formou debaty v různém tisku:
“Using Taking Sides: Approaching the Classroom with Taking Sides”
<http://www.Dushkin.com/usingts/guide/method4.mhtml>
„A Game Theoretic Approach to the Pragmatic of Debate: An Expository Note“ (Glazer J. and Rubinstein A.)

<http://arielrubinstein.tau.ac.il/papers/71.pdf>

„Role-play or debate to promote students’ argumentation and justification on an issue in animal transgenesis“ (Simonneaux L.)

<http://cat.inist.fr/?aModele=afficheN&cpsidt=1166776>

„Stakeholder Role Play/Debate: Virginia Key Beach (Miami, FL)

http://www.rsmas.miami.edu/groups/niehs/ambient/teacher/env_justice/module%20segments/1%20AudbonKeyVirginiaDebateRolePlay.pdf

- Také viz projekty o debatní hře:
„The Debate Game – a mixed reality tool for urban planning“
<http://www.cavi.dk/projects/debategame.php>
- Webové stránky o hraní rolí (obecné)
<http://www.roleplay.org>
http://en.wikipedia.org/wiki/role_playing_game
<http://www.economicsnetwork.ac.uk/handbook/games>
  - Některé zajímavé webové stránky a práce na téma „Multikulturní vzdělávání/škola“:
<http://www.intime.uni.edu/multiculture/school/benchmarks.htm>
<http://www.edchange.org/multicultural/papers/caleb/multicultural.html>
<http://www.newhorizons.org/strategies/multicultural/hanley.htm>

Podmínky

U tohoto reflexního nástroje jsou důležité dvě podmínky:

- Čas: Všechny tři fáze procesu hraní role (debata) by měly dostat dostatečné množství času. 1. fáze zabere 30 – 60 minut, 2. fáze 30 až 45 minut, 3. fáze 30 minut.
- Účast a vlastnictví: je nezbytné, aby účastníci danou otázku předem dobře znali a sdíleli názor, že je dané téma závažné.
- Informace: Účastníci potřebují mít přístup k informacím o názorech a argumentech, jinak budou argumenty pouze vymyšlet. Pokud máte dost času (např. když lze aktivitu rozložit na dvě lekce), měli byste účastníkům zadat úkol, aby si vyhledali informace, které podpoří jejich role a obohatí jejich argumentaci.
- Kvalita instruktora: Proces úlohové debaty vyžaduje vedoucího, který má zkušenosti s touto metodou a který bude schopen zorganizovat účastníky do skupin, které budou zastupovat určitý debatní či úlohový názor. Instruktor by měl skupiny vybízet k vyjádření jejich názorů a

každý člen skupiny by se měl podílet na všech fázích procesu. Instruktore musí také dodržovat časové limity.

Materiály

- PC a datový projektor pro úvodní prezentaci vybraného tématu
- Tabule (bílá nebo papírová) pro zaznamenávání výsledků diskuze
- Příklady témat vhodných pro debatu lze najít v dilematech Hry důsledků.
- Prostor, kde mohou dvě skupiny k sobě sedět čelem, např. dvě řady židlí postavené čelem k sobě.

Silné a slabé stránky

Silné stránky:

Debatní hry jsou výbornou formou pro skupinovou diskusi a dají se snadno přizpůsobit situacím, kdy jsou „učitelé“ odpovědní za diskusní skupiny mimo standardní třídní výuku.

Je to také metoda, díky které lze diskutovat o citlivých tématech, kdy se účastníci cítí bezpečně, jelikož jen hrají určitou „rolí“.

Úlohová hra/debata může objasnit zásadní hodnoty a duševní modely účastníků.

Kromě toho se jedná o zábavnou metodu.

PŘÍLOHA

Příklady argumentů ve vztahu k multikulturnímu vzdělávání

Pro

- Protože je daná společnost (a sousedství) multikulturní, škola by měla pomáhat studentům z různých kultur v komunikaci a spolupráci systematictější způsobem a vytvářet „modelové prostředí“.
- Vzdělávání se týká všech dětí a nemělo by zahrnovat pouze děti z menšin, takže toto by neměl být problém.
- Rodiče z různého rasového, etnického a kulturního zázemí mohou spolupracovat s místními organizacemi za účelem boje proti předsudkům a rasismu.

- Učitelé mohou studentům pomáhat rozvíjet pozitivní postoje k různým rasovým, etnickým a kulturním skupinám.
- Učitelé usnadňují akademické úspěchy studentům z různých rasových, kulturních a sociálních skupin.
- Učitelé používají nové učební přístupy k rozvoji mezi-etnických vztahů a nové učební materiály, které zobrazují různorodost etnických, rasových a kulturních skupin v rámci dané země.
- Studenti z různorodého rasového, etnického a kulturního prostředí zažívají rovnoprávnost a rovnoprávné postavení.

Proti

- Počet místních/rodilých studentů ve třídě by měl být natolik dostatečný, aby byli imigranti nuceni asimilovat se s dominantní kulturou. Z tohoto důvodu by se měly zavést kvóty na počty imigrantů.
- Fakt, že určití žáci nemusí ovládat úřední jazyk, může mít negativní dopad na výkon zbývajících studentů
- Rodilí studenti mohou být poznamenáni tím, že jsou absolventi školy s vysokým počtem studentů s menšinovým zázemím.
- Většina studentů různorodých skupin mají větší šanci neuspět, protože nesdílejí dominantní ideologii národního vzdělávacího systému
- Někteří studenti jsou velmi stydliví ve spojení s jejich kulturou, protože se necítí být dominantní a jiní studenti jim dávají pocit méněcennosti. Proto bývají občas nepřátelští a ve škole se pak objevuje šikana.
- Učitelé nemají odpovídající přípravu nezbytnou k vedení multikulturní třídy a nechtějí používat nové učební praktiky, které mohou ovlivnit změny ve vzdělávání a společnosti.